

D-07.02.02 SŁUPKI PROWADZĄCE ORAZ ZNAKI KILOMETROWE I HEKTOMETROWE

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot WWiORB

Przedmiotem niniejszych Warunków Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych (WWiORB) są wymagania dotyczące wykonania i odbioru słupków prowadzących oraz znaków kilometrowych i hektometrowych oraz znaków z numerem drogi.

1.2. Zakres robót objętych WWiORB

W zakres robót wchodzi ustawienie:

- słupków prowadzących (U-1a i U-1b),
- znaków z numerem drogi (U-1f),
- znaków kilometrowych (U-7),
- znaków hektometrowych (U-8).

1.3. Informacje ogólne o terenie budowy

Informacje ogólne zawarto w D-M-00.00.00.

1.4. Nazwy i kody

Grupa robót:	45200000-9	Roboty budowlane w zakresie wznoszenia kompletnych obiektów budowlanych lub ich części oraz robót w zakresie inżynierii lądowej i wodnej.
Klasa robót:	45230000-8	Roboty budowlane w zakresie budowy rurociągów, linii komunikacyjnych i elektroenergetycznych, autostrad, dróg, lotnisk i kolei, wyrównania terenu.
Kategoria robót:	45233000-9	Roboty w zakresie konstruowania, fundamentowania oraz wykonywania nawierzchni autostrad, dróg.

1.5. Określenia podstawowe

Słupek prowadzący (U-1a) – urządzenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, służące do optycznego prowadzenia ruchu, mające na celu ułatwienie kierującym, szczególnie w porze nocnej trudnych warunkach atmosferycznych, orientacji co do szerokości drogi, jej przebiegu w planie oraz na łukach poziomych (załącznik do WWiORB, rys. 1).

Słupek prowadzący (U-1b) – urządzenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, służące do optycznego prowadzenia ruchu, o podobnej funkcji jak słupek U-1a, umieszczane na barierze ochronnej i trwale z nią powiązane (załącznik do WWiORB, rys. 2).

Znak z numerem drogi (U-1f) - znak informujący kierowców o numerze drogi krajowej lub wojewódzkiej na jakiej się poruszają.

Znak kilometrowy (U-7) – urządzenie bezpieczeństwa ruchu drogowego stosowane w celu oznaczenia przebiegu drogi i wskazania jej kilometrażu. Znak ten jest naklejany na bocznej powierzchni słupka prowadzącego (załącznik do WWiORB, rys. 1 i 2).

Znak hektometrowy (U-8) – urządzenie bezpieczeństwa ruchu drogowego stosowane w celu uściślenia przebiegu drogi i wskazania kolejnych hektometrów narastająco od początku do końca danego kilometra drogi. Znak ma postać cyfry i jest naklejany na

bocznej powierzchni słupka prowadzącego w dolnej jego nadziemnej części (załącznik do WWiORB, rys. 1 i 2).

Pozostałe określenia są zgodne z obowiązującymi, odpowiednimi polskimi normami oraz z definicjami podanymi w WWiORB D-M-00.00.00 „Wymagania ogólne”.

2. MATERIAŁY

2.1. Ogólne wymagania dotyczące materiałów

Ogólne wymagania dotyczące materiałów podano w WWiORB D-M-00.00.00 „Wymagania ogólne” punkt 2.

2.2. Słupki prowadzące

2.2.1. Rodzaje materiałów na słupki prowadzące

Materiałami stosowanymi przy ustawianiu słupków prowadzących są:

- słupki prowadzące z tworzyw sztucznych,
- elementy mocujące słupek prowadzący do bariery ochronnej.

Kształt i wymiary w zgodności z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach [1].

2.2.2. Wymagania ogólne dla słupków prowadzących

Słupki prowadzące powinny mieć w przekroju kształt trapezu o wymiarach podanych w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach [1].

Dopuszcza się stosowanie słupków o innym kształcie przekroju (np. wypukłe, dwuwypukłe, płaskie) po uzyskaniu stosownej zgody Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Wysokość słupka prowadzącego powinna wynosić około:

- 150 cm dla słupka U-1a umocowanego w gruncie (100 cm zamontować górę słupka nad powierzchnią pobocza),
- 40 cm dla słupka U-1b umieszczanego nad barierą ochronną.

Słupek U-1a powinien posiadać w dolnej części odpowiedni zaczep lub przetyczkę utrudniającą usunięcie słupka z gruntu.

Słupek U-1b powinien być wyposażony w element mocujący do bariery ochronnej wykonany z blachy ocynkowanej lub innego materiału zapewniającego trwałe i bezpieczne połączenie z barierą ochronną zgodnie z [4], [5].

Na korpusie słupka prowadzącego U-1a i U-1b, w zależności od hektometra, w którym jest ustawiony słupek, mogą być umieszczone dodatkowe elementy takie jak: nr drogi, kilometr drogi, kolejny hektometr itd. (patrz załącznik do tych WWiORB).

Słupek U-1a umieszczony samodzielnie na prawym poboczu oraz pasie dzielącym, oprócz elementów odbłaskowych, powinien być wyposażony w:

- znak z numerem drogi U-1f (wymiary zgodne z rys. 2.1.7 wg [1], sposób umieszczania znaku zgodny z rys. 2.1.8 wg [1] – tylko, jeśli jest to hektometr zerowy,
- znak kilometrowy U-7 (wg rys. 3.2.1 [1]),

- znak hektometrowy U-8 (wg rys. 3.2.1 [1]).

Słupek powinien być opisany tylko z jednej strony, od strony najazdu.

Słupek U-1b umieszczony na barierze ochronnej, na prawym poboczu oraz pasie dzielącym, oprócz znaków odblaskowych, powinien być wyposażony w:

- znak z numerem drogi U-1f (wg załącznika do tej WWiORB) – tylko, jeśli jest to hektometr zerowy,
- znak kilometrowy U-7 (wg rys.2 załącznika do tej WWiORB),
- znak hektometrowy U-8 (wg rys. 3.2.2 [1]).

Słupek powinien być opisany tylko z jednej strony, od strony najazdu.

Znaki kilometrowe i hektometrowe na drodze S5 należy wykonać zgodnie z obowiązującym pikietażem globalnym drogi S5.

2.2.3. Słupki prowadzące z tworzyw sztucznych

Słupki prowadzące powinny być wykonane z tworzyw sztucznych, takich jak polichlorek winylu (PVC), polietylen (PE) – ozn. wg PN EN-ISO 1043-1:2004 [3], lub z kopolimerów itp.

Barwa słupków prowadzących z tworzyw sztucznych powinna być biała, bez smug i przebarwień według wzoru podanego w [1]. Powierzchnia słupków prowadzących powinna być czysta, gładka, pozbawiona rys, pęcherzy i wgłębień. Słupek prowadzący z tworzywa sztucznego, przewidziany do umocowania w gruncie, powinien mieć w swojej dolnej części otwór do umieszczenia przetyczki stalowej lub z tworzywa sztucznego o średnicy od 15 do 20 mm i długości od 20 do 30 cm utrudniającej wyciąganie słupka z gruntu. Słupki prowadzące powinny mieć wymiary zgodnie z [1].

Słupki prowadzące z tworzywa sztucznego powinny mieć aprobatę techniczną wydaną przez uprawnioną jednostkę zgodnie z [2].

Słupki prowadzące z tworzywa sztucznego należy składować w położeniu poziomym, na płaskim i równym podłożu w przygotowanych boksach.

Wysokość składowania nie może przekraczać 2 m. Zaleca się przechowywać słupki pod zadaszeniem w celu utrzymania ich w czystości.

2.2.4. Elementy odblaskowe

Na słupkach powinny być umieszczone elementy odblaskowe prostokątne lub równoległoboczne o szerokości 4 cm i wysokości 20 cm barwy czerwonej po stronie czołowej słupka i barwy białej po stronie tylnej w stosunku do nadjeżdżającego pojazdu.

Miejsce umieszczenia elementów odblaskowych powinno być zgodne z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach [1].

Elementy odblaskowe mogą być stosowane w postaci:

- elementów przyzmatycznych z polimetakrylanu metylu (PMMA) lub innych tworzyw sztucznych,
- folii odblaskowych do naklejania na korpus słupka.

Elementy odblaskowe sprowadzane osobno (przytwierdzone do słupków) powinny być składowane w pojemnikach producenta, w pomieszczeniach suchych, w warunkach zabezpieczających je przed zabrudzeniem, uszkodzeniem i przemieszaniem.

2.3. Znaki kilometrowe

2.3.1. Rodzaje materiałów na znaki kilometrowe

Do wykonania znaków kilometrowych stosuje się cyfry jako naklejki znaku z folii samoprzylepnej, posiadającej aprobatę techniczną do naniesienia na słupki prowadzące. Kształt i wymiary znaku powinny być zgodne z [1] i rys. 1 i 2 w załączniku do WWiORB.

2.4. Znaki hektometrowe

Znak hektometrowy stanowi cyfrę barwy czarnej, umieszczaną na słupku prowadzącym, odpowiadającym wymaganiom punktu 2.2 bezpośrednio na powierzchni słupka z tworzywa sztucznego. Cyfry znaków hektometrowych powinny być wykonane z folii samoprzylepnej, posiadającej aprobatę techniczną.

Kształt i wymiary znaku powinny być zgodne z [1] i rys. 1 i 2 w załączniku do WWiORB.

3. SPRZĘT

Ogólne wymagania dotyczące sprzętu podano w WWiORB D-M-00.00.00 „Wymagania Ogólne” punkt 3.

Wykonawca przystępujący do ustawiania słupków prowadzących i krawędziowych oraz znaków kilometrowych i hektometrowych powinien wykazać się możliwością korzystania z następującego sprzętu, w zależności od sposobu mocowania słupków:

- sprzęt do wykonywania otworów w gruncie pod słupki (szpadle, wiertnice),
- sprzęt do zagęszczania gruntu wokół słupków,
- drobny sprzęt pomocniczy do montażu (poziomice, taśmy miernicze itp.),
- sprzęt do załadunku i wyładunku słupków,
- małe betoniarki przewożne.

4. TRANSPORT

Ogólne wymagania dotyczące transportu podano w WWiORB D-M-00.00.00 "Wymagania Ogólne" punkt 4.

Transport materiałów z tworzyw sztucznych (słupków prowadzących) może być dokonany dowolnym środkiem transportu, w sposób zabezpieczający je przed uszkodzeniem.

Elementy mocujące słupki prowadzące do barier należy przewozić w warunkach zabezpieczających wyroby przed korozją i uszkodzeniami mechanicznymi.

Drobne materiały takie jak: folie samoprzylepne, elementy odblaskowe itd. należy przewozić w opakowaniach producenta i przechowywać w warunkach zabezpieczających je przed uszkodzeniem.

5. WYKONANIE ROBÓT

Ogólne wymagania dotyczące wykonania robót podano w WWiORB D-M-00.00.00 "Wymagania Ogólne" punkt 4.

5.1. Lokalizacja słupków prowadzących

Lokalizację słupków prowadzących wraz ze znakami U-7 i U-8 na słupkach bezpośrednio przed ich wykonaniem uzgodnić z GDDKiA Oddział w Bydgoszczy oraz wykonać zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach. [1]

5.1.1. Rozmieszczenie słupków prowadzących w przekroju poprzecznym drogi

Na drogach dwujezdniowych słupki prowadzące po zewnętrznej stronie każdej z jezdni należy ustawić na barierach ochronnych, jeżeli bariera ochronna występuje (słupki U-1b). Na odcinkach bez barier ochronnych należy ustawić słupki prowadzące U-1a w odległości 1 m od krawędzi nawierzchni drogi. Słupki prowadzące zlokalizowane w pasie rozdziału należy umieszczać na barierze ochronnej, jeżeli jest zlokalizowana w odległości mniejszej lub równej 1 m od krawędzi nawierzchni drogi (słupki U-1b). Jeżeli bariera w pasie rozdziału znajduje się w odległości większej od 1 m od krawędzi nawierzchni należy ustawić słupki U-1a w odległości 1 m od krawędzi nawierzchni drogi. Słupki prowadzące należy ustawić dla każdej jezdni drogi dwujezdniowej.

Na drogach jednojezdniowych po obu stronach drogi słupki prowadzące na odcinkach występowania barier ochronnych należy ustawiać na barierach ochronnych (U-1b). Na odcinkach bez barier ochronnych należy ustawić słupki prowadzące U-1a w odległości 1 m od krawędzi nawierzchni drogi.

5.2. Ustawienie słupków

5.2.1. Wykonanie wykopów pod słupki

Przed przystąpieniem do robót należy wyznaczyć lokalizację słupka na podstawie dokumentacji projektowej i WWiORB przy uwzględnieniu postanowień załącznika nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach [1].

Szczególne uwagi należy zwrócić na lokalizację słupków prowadzących na których będą zamocowane znaki kilometrowe. Doły pod słupki powinny mieć wymiary w planie co najmniej o 20 do 30 cm większe od wymiarów słupka, a głębokość uzależnioną od wysokości słupka.

Doły można wykonywać ręcznie, wiertnicą lub innym sposobem zaakceptowanym przez Inżyniera.

5.2.2. Osadzenie słupków

Osadzenie dostarczonych gotowych słupków w wykonanych uprzednio otworach (dołach) powinno uwzględniać:

- właściwe ustawienie słupka, zgodne z postanowieniami załącznika nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach [1],
- zachowanie dokładnie pionowej pozycji słupka,
- umieszczenie przetyczki w otworze słupka poniżej poziomu terenu,
- wypełnienie otworu gruntem, przy czym wskaźnik zagęszczenia nie powinien być mniejszy niż 0,97 według normalnej metody Proctora.

5.3. Ustawienie znaków kilometrowych

Należy nanieść (nakleić) przygotowany element znaku kilometrowego na wcześniej oczyszczone i odłuszczone powierzchnie słupków prowadzących, od strony najazdu pojazdów, zgodnie z rys. 1 i 2 w załączniku do WWiORB.

5.4. Ustawienie znaków hektometrowych

Wykonanie znaków hektometrowych obejmuje umieszczenie cyfry znaku hektometrowego na słupku prowadzącym zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury

z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach [1].

Należy nanieść (nakleić) przygotowany element znaku hektometrowego na wcześniej oczyszczone i odłuszczone powierzchnie słupków prowadzących, od strony najazdu pojazdów, zgodnie z rys. 1 i 2 w załączniku do WWiORB.

6. KONTROLA JAKOŚCI ROBÓT

6.1. Ogólne zasady kontroli jakości robót

Ogólne zasady kontroli jakości robót podano w WWiORB D-M-00.00.00 "Wymagania Ogólne" punkt 5.

6.2. Badania przed przystąpieniem do robót

Przed przystąpieniem do robót Wykonawca powinien przedstawić Inżynierowi:

- aprobaty techniczne na wszystkie zastosowane materiały,
- świadectwa jakości lub deklaracje zgodności z aprobatami technicznymi, wydane przez producenta wszystkich zastosowanych materiałów,
- uzgodnienie z GDDKiA Oddział w Bydgoszczy lokalizacji słupków prowadzących wraz ze znakami U-7 i U-8 na słupkach dokonane bezpośrednio przed ich wykonaniem.

6.3. Badania w czasie wykonywania robót

6.3.1. Ocena materiałów w czasie wykonywania robót

Wszystkie materiały dostarczone do wykonania robót powinny być sprawdzone w zakresie powierzchni wyrobu i jego wymiarów, odpowiadających ustaleniom niniejszych WWiORB, w liczbie od 5 do 10 badań z wybranych losowo elementów w każdej dostarczanej partii wyrobów liczącej do 1000 elementów.

6.3.2. Kontrola w czasie wykonywania robót

W czasie wykonywania robót należy sprawdzać:

- zgodność ustawienia słupków i znaków z Projektem Docelowej Organizacji Ruchu Rysunkami, Specyfikacjami i „załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach” [1] w zakresie lokalizacji wzdłuż drogi. Dopuszcza się różnicę lokalizacji względem kilometraża trasy do 10 cm.
- zachowanie dopuszczalnych odchyłek wymiarów w odniesieniu do punktu 2, nie przekraczających 5% każdego z wymiarów
- prawidłowość osadzenia słupków w dołach w odniesieniu do punktu 5, dopuszcza się różnicę lokalizacji względem krawędzi jezdni i zachowania pozycji pionowej słupka do 1cm
- prawidłowość przyklejenia znaków kilometrowych i hektometrowych do powierzchni słupków prowadzących (tj. bez wystąpienia rys, zadrapań, bez pozostawienia pęcherzy powietrznych i innych zanieczyszczeń pod naklejkami).

7. OBMIAR ROBÓT

Ogólne warunki dotyczące obmiaru robót podane są w WWiORB D-M-00.00.00 „Wymagania Ogólne” punkt 7.

Jednostką obmiaru dla słupków prowadzących, znaków kilometrowych i znaków hektometrowych jest sztuka.

8. ODBIÓR ROBÓT

Ogólne warunki dotyczące odbioru robót podane są w WWiORB D-M-00.00.00 „Wymagania Ogólne” punkt 8.

Roboty uznaje się za zgodne z Dokumentacją Projektową, WWiORB i wymaganiami Inżyniera, jeżeli wszystkie pomiary podane w punkcie 6 dały pozytywne wyniki.

9. PODSTAWA PŁATNOŚCI

Ogólne wymagania dotyczące płatności podano w WWiORB D-M.00.00.00. "Wymagania ogólne".

Podstawą płatności jest ryczałt. Cena ryczałtowa obejmuje wszystkie czynności opisane w punkcie 5 niniejszych WWiORB zgodnie z Programem Funkcjonalno- Użytkowym oraz Warunkami Kontraktu, a w szczególności:

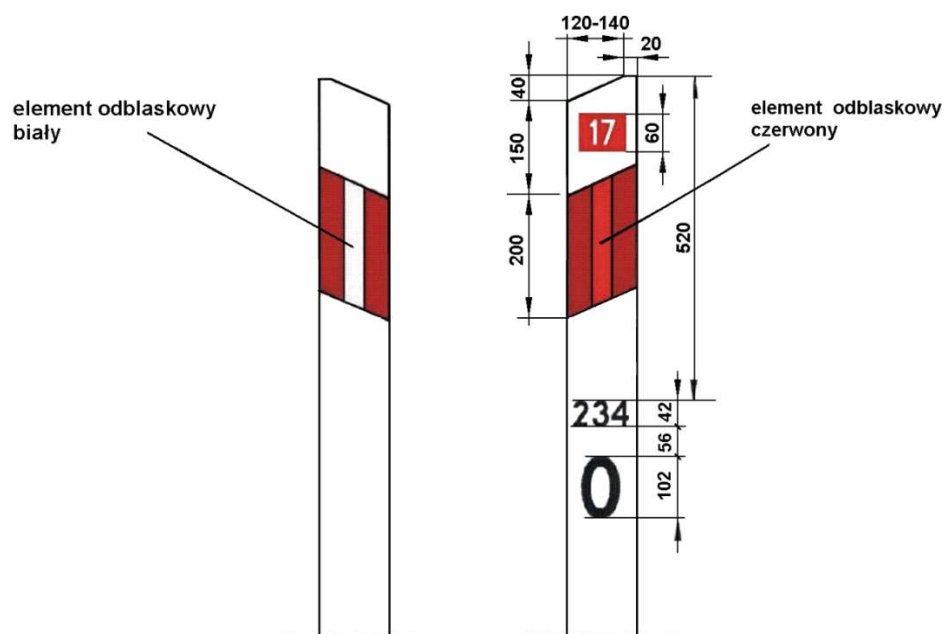
- roboty przygotowawcze,
- uzgodnienie z GDDKiA Oddział w Bydgoszczy lokalizacji słupków prowadzących wraz ze znakami U-7 i U-8 na słupkach,
- uzyskanie zatwierdzenia i aktualizację Projektu Docelowej Organizacji Ruchu w przypadku zmiany lokalizacji słupków lub znaków w stosunku do przedstawionych w Dokumentacji Projektowej,
- prace pomiarowe przy lokalizacji słupka,
- zakup i transport materiałów niezbędnych do wykonania robót,
- naklejenie znaków kilometrowych, hektometrowych oraz znaków z numerem drogi,
- zamocowanie słupka w gruncie i na barierze ochronnej,
- przeprowadzenie pomiarów i badań,
- uporządkowanie miejsca prowadzonych robót,
- inne czynności związane bezpośrednio z wykonaniem słupków prowadzących oraz znaków kilometrowych i hektometrowych oraz znaków z numerem drogi.

10. PRZEPISY ZWIĄZANE

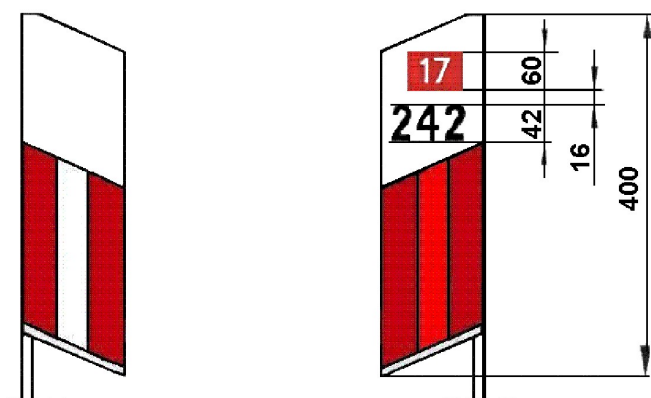
1. Załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (Dz. U. 2003 nr 220, poz. 2181 z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17 listopada 2016 r. w sprawie krajowych ocen technicznych
3. Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych, ustawy - Prawo budowlane oraz ustawy o zmianie ustawy o wyrobach budowlanych oraz ustawy o systemie oceny zgodności
4. PN-EN ISO 1043-4:2001/A1:2016-06 Tworzywa sztuczne Symbole i skróty. Część 4: Środki zmniejszające palność.
5. PN-EN 10163-3:2006 Wymagania dotyczące stanu powierzchni przy dostawie stalowych blach grubych, blach uniwersalnych i kształtowników walcowanych na gorąco. Część 3: Kształtowniki.
6. PN-EN ISO 1461:2011 Powłoki cynkowe nanoszone na wyroby stalowe i żeliwne metodą zanurzeniową. Wymagania i metody badań

11. ZAŁĄCZNIK

Wyciąg z: **GDDKiA - Ogólne Specyfikacje Techniczne D-07.02.02 "Słupki prowadzące i krawędziowe oraz znaki kilometrowe i hektometrowe" Warszawa 2007.**

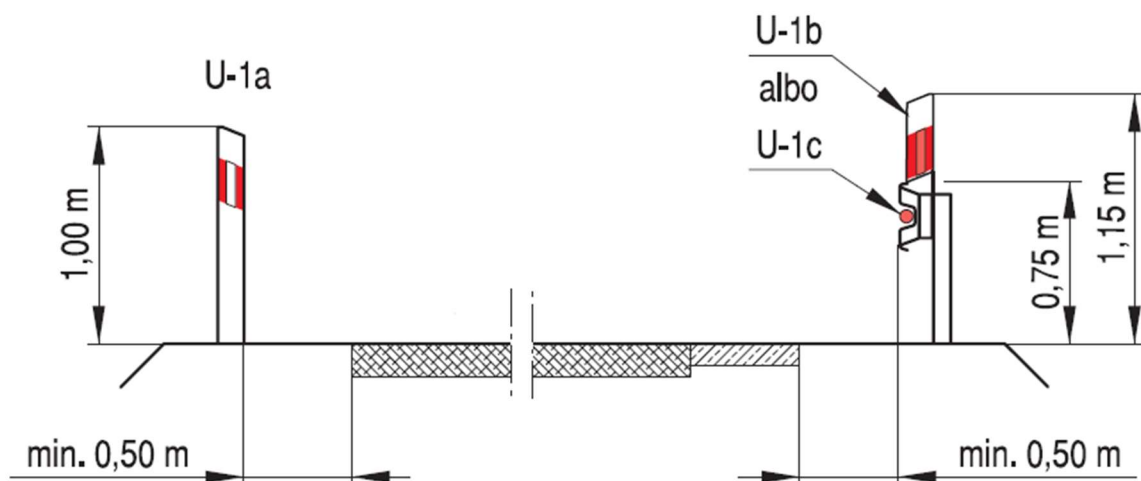

Rys.1. Słupek prowadzący U-1a z naniesionym numerem drogi, znakiem kilometrowym i hektometrowym, przeznaczony do umieszczania na poboczu drogi, w hektometrze zerowym

Rys.2. Słupek prowadzący U-1b z naniesionym znakiem kilometrowym i hektometrowym, przeznaczony do umieszczania na barierze ochronnej, w hektometrze zerowym

Rys.3. Rozmieszczenie słupków prowadzących U-1 w przekroju poprzecznym drogi

Miejsce umieszczenia słupka		Maksymalna odległość między słupkami
Odcinki proste i łuki o promieniach $R > 1500$ m		100 m
Łuki o promieniach R	501 - 1500	50
	301 - 500	33
	201 - 300	20
	151 - 200	15
	< 150	$0,1 R$

Tab. 2.1 Rozmieszczenie słupków prowadzących